

Sortgrå ryle – det seje trækk

Hver vinter ses spredt sortgrå ryler langs de danske kyster, havne og moler, men hvor de kommer fra vides stort set ikke. I sommer kom vi lidt nærmere svaret, da den første vigtige brik faldt på plads.

Sortgrå ryle er ikke sjælden i Danmark, men vinterbestanden opholder sig på fjerne småøer, hvor de forbigår de flestes opmærksomhed. Kun når strejfende fugle raster på havnemoler og landfaste rev, bliver de måske opdaget og tastet ind i DOFbasen. Hovedparten bliver dog aldrig set og det er derfor ikke underligt, at vi ikke ved, hvor stor vinterbestanden er.

BARSK DATAINDSAMLING

Vi ved stort set intet om de sortgrå ryler. I ringmærkningens første 100 år blev der kun ringmærket 6 fugle, og ingen er genfundet. Den slags kan pirre enhver og det inspirerede mig til at gå i gang. Jeg havde fundet ud af, hvordan de kunne fanges, og gennem de seneste 10 år har jeg gennemført et utal af ofte barske ture ud til fjerne småøer i nattens mørke. Et langt, sejt trækk, som først nu begynder at vise resultater.

Projektet, både feltarbejdet og de mere specifikke mål, blev beskrevet i FiF 2006:1. Denne artikel har til formål at præsentere nogle af de fore-

løbige resultater – samt at opfordre folk til at være opmærksomme på farvemærkede sortgrå ryler og bidrage med flest mulige aflæsninger.

STATUS

Der er på nuværende tidspunkt ringmærket ca. 225 sortgrå ryler, og halvdelen er desuden farvemærket (påbegyndt i 2003). Halvdelen af de farvemærkede fugle er aflæst, og mange af dem er set mere end en gang. Nogle er aflæst gennem flere vintre. I alt er der indkommet langt over 100 genmeldinger, og hver enkelt er som en brik i et puslespil, der langsomt begynder at give interessante oplysninger.

En stor flok sortgrå ryler på Sprogø strækker vingerne. Sortgrå ryle, *Calidris maritima*, Sprogø, Danmark. Foto: Lars Hansen

Det epokegørende gennembrud i mange års ringmærkning af sortgrå ryle i Danmark. Denne fugl blev ringmærket i januar 2005 på Vresen i Storbælt. I januar 2009 blev den observeret på Sprogø, og seks måneder senere på Svalbard. Sortgrå ryle, *Calidris maritima*, adult - sommerdragt, Bjørnøya, Svalbard, Norge, den 9. august 2009. Foto: Odd Kindberg

AF LARS HANSEN
e-mail: lah@hansen.mail.dk

Svalbardfuglen otte måneder tidligere en januardag på Sprogø. Bemærk at fuglen er i vinterdragt. Sortgrå ryle, *Calidris maritima*, adult – vinterdragt, Sprogø, Danmark, januar 2009. Foto: Lars Hansen

ÅRETS HIGHLIGHT

I efteråret 2009 indløb der en mail fra nordmanden Odd Kindberg, som i begyndelsen af august var på Bjørnøya ved Svalbard. Her så han fra 2.-9. august en farvemærket sortgrå ryle og ville gerne vide, hvor den kom fra.

Det viste sig at være en fugl, som blev ringmærket på Vresen i Storebælt i januar 2005. I januar i år aflæste jeg den på Sprogø, og derefter er den draget flere end 2.000 km mod nord – forbi Norge og helt op i det arktiske område.

Tidligere var der kun to udenlandske genmeldinger – begge fra den svenske Kattegatskyst. De gav ikke rigtig noget svar på fuglens oprindelse, men dog et fingerpeg om, at det er ynglefugle fra Skandinavien, som overvintrer i Danmark. Men nu er der resultater, som viser, at der også kommer fugle hertil fra det nordatlantiske område. Måske findes her også fugle fra Island eller fra Ishavet?

Øget ringmærkning på bl.a. Island og Svalbard giver forhåbninger om flere genfund den anden vej. I 2009 er der på Svalbard farvemærket ca. 660 sortgrå ryler. Der er gode chancer for at finde en af dem i Danmark i løbet af vinteren. Det burde være langt lettere end at få en dansk fugl genfundet deroppe.

MOLEOBS VIGTIGE

Lad det være en opfordring til at kigge efter farvemærkede fugle. I midvinteren er der gode chancer for at finde en eller flere fugle på havnemoler langs Kattegat, rundt om Sjælland og langs den jyske vestkyst (og Bornholm, ikke at forglemme). Det samme gælder ydre skær og revler, fx Fyns Hoved og ned langs Storebælt. På sådanne steder optræder der ofte sortgrå ryler i træktiden. I løbet af vinteren dukker der spontant fugle op sådanne steder, men de bliver sjældent i flere dage. Til gengæld kommer der ofte nye fugle til.

På Knudshoved ved Nyborg er der gennem flere vintre aflæst næsten 10 forskellige fugle. De mange aflæsninger viser, at der i området Vresen-Sprogø sker hyppige udvekslinger, og under disse flytninger sker det, at enkelte fugle afsøger områdets moler og skær under kortvarigt ophold.

På Samsø findes en fast vinterbestand på Bosserne. Det viser sig, at fugle herfra ofte tager på smuttur til Besser Rev og sandsynligvis også til de øvrige øer i området.

For at studere dette ”vinter-træk” er der brug for mange flere aflæsninger, bl.a. for at undersøge, hvor længe fuglene opholder sig på de sekundære lokaliteter.

Iflg. DOFbasen er sortgrå ryle ekstremt sjælden i Limfjorden, Lillebælt, Sydfynske Øhav og i Smålandsfarvandet. Det er muligvis rigtigt, men kan også skyldes, at ingen formår at finde dem.

VINTERBESTANDENS STØRRELSE HELT UKENDT

Det er stadig et åbent spørgsmål, hvor mange sortgrå ryler, der overvintrer i Danmark. Et gæt kunne være 1.000, men langt de fleste småøer er helt ukendte på det punkt. På de fleste kendte lokaliteter overvintrer der fra typisk 5-30 fugle, men antallet af lokaliteter er ukendt. Måske er der kun 500 eller færre vintergæster.

Hvis du besøger danske småøer i løbet af vinteren vil det være meget kærkomment at få en melding om sortgrå ryle. De overvintrer altid på stenede odder og rev, og selv på de lidt større øer er de derfor meget lette at finde, til trods for at de er svære at få øje på. På et stenet rev med opskyl af blæretang mellem mørke sten kan de forbavsende let overses. De er jo ikke særlig sky, og selv hvis en flok ryler flyver op, så kan de sagtens blive stående. Det gør det til gengæld let at aflæse farveringe.

INDSEND OBSERVATIONER OG AFLÆSNINGER

Lad mig opfordre til at holde øje med de sortgrå ryler. Vedr. observationer er det lettest, hvis du indberetter på DOFbasen. Det gælder ikke mindst, hvis du kommer ud på de små, fjerne øer. Såkaldte ”negative” obs. modtages også gerne.

Aflæsninger af farvemærkede fugle er meget ønskelige. Er der tale om stationære fugle, vil det være godt at få daglige aflæsninger.

Aflæsninger kan sendes til lah@hansen.mail.dk eller til Jesper Zoologisk Museum - jjmadsen@snm.ku.dk

På forhånd tak.

De sortgrå ryler gør ikke meget væsen af sig og kan være svære at opdage på de stenede kyster eller moler. Bemærk hvor godt rylen falder i med de mørke omgivelser. Sortgrå ryle, *Calidris maritima*. Foto: Lars Hansen